

Inger Bjørge Hustvedt og Sverre Nesvåg

Utdeling av utstyr for
skadereduksjon ved
rusmiddelbruk

Kommuneundersøkelse 2017
KORFOR-rapport 2018/01

• • • •

KORFOR

REGIONALT KOMPETANSESENTER FOR RUSMIDDEFORSKNING I HELSE VEST
WWW.SUS.NO/KORFOR

ISBN: 978-82-93390-14-5

Innholdsfortegnelse

INTRODUKSJON.....	2
OPPSUMMERING	3
STØRRE SVARPROSENT I ÅRETS UNDERSØKELSE.....	3
MEST UTDELING I DE STØRSTE KOMMUNENE	4
UTDELING AV UTSTYR FOR INJISERING.....	5
UTDELING AV ANNET UTSTYR.....	7
BEHOV FOR Å DELE UT MER OG ANNET UTSTYR.....	7
KOMMUNER SOM IKKE DELER UT UTSTYR	8
VEILEDNING OG KUNNSKAPSBEHOV.....	10
UTSTYR VI IKKE HAR SPURT OM	10
REFERANSER	11

Introduksjon

Utdeling av brukerutstyr til personer med rusproblemer er et effektivt tiltak for å redusere skader knyttet til rusbruk som f.eks. smittsomme sykdommer (Platt et. al. 2017). I tillegg bidrar utdeling av brukerutstyr til økt kontakt mellom brukere og hjelpeapparatet (Jones et.al. 2010). Denne kontakten bidrar til at brukerne føler seg respektert og at negative stigma blir mindre (Macneil & Pauly 2011). Terskelen for å oppsøke andre tiltak eller rusbehandling er også lavere når det allerede er dannet en kontakt med hjelpeapparatet gjennom utdeling av brukerutstyr (Wodak & Cooney 2005).

I Nasjonal overdosestrategi 2014-2017, som er foreslått videreført, er utdeling av skadereduserende utstyr et av tiltakene. Utdeling av utstyr er et av områdene regjeringen ønsker å følge opp som en del av opptrappingsplanen for rusfeltet (2016-2020). Kommunene har også plikt til å forebygge smitte med blodbårne sykdommer. I april 2018 sendte helsedirektoratet brev til alle landets kommuner med informasjon om kommunens plikt til å ha smitteforebyggende tiltak (brevet ligger som vedlegg til rapporten). I brevet står det blant annet at: «Helsedirektoratet anser at det følger av loven at alle landets kommuner skal ha ordninger som gjør brukerutstyr for injeksjon gratis og enkelt tilgjengelig for alle injiserende stoffmisbrukere som bor eller midlertidig oppholder seg i kommunen». I tillegg trekkes også røykefolie fram som et smittereduserende tiltak fordi det erstatter bruk av injeksjon ved inntak av heroin.

På oppdrag fra Helsedirektoratet skal KORFOR, Stavanger Universitetssjukehus gjennomføre spørreundersøkelser til alle norske kommuner om utdeling av brukerutstyr. Undersøkelsene skal gjennomføres årlig i en fireårsperiode (2016-2019). Resultatet fra spørreundersøkelsen i 2016 ble presentert i fjor ([link til rapport for 2016](#)). Årets rapport presenterer resultatene fra undersøkelsen om utstyr utdelt i 2017, som ble gjennomført tidligere i år. Med brukerutstyr menes i denne sammenheng utstyr til bruk ved inntak av rusmidler, nalokson neseppray (nytt spørsmål i 2017), kondomer og tannbørster. Det er også spurt om det er delt ut annet utstyr for skadereduksjon.

Spørreskjemaet ble utviklet etter innspill fra Funkishuset, et lavterskeltiltak i Sandnes som deler ut mye brukerutstyr, og fra Helsedirektoratet. Siden det ble lagt vekt på å kunne oppnå en høy svarprosent, ble skjemaet begrenset, slik at det kunne besvares innen 10-15 minutter.

Lenke til det elektroniske skjemaet ble sendt til kommunelege via postmottak i kommunene, med spørsmål om å formidle lenken videre til den instansen/personen i kommunen som man mente var best informert til å svare på undersøkelsen. For å få flest mulig større kommuner til å svare, ble KoRus (regionale kompetansesenter for rus) bedt om å ta direkte kontakt med de kommunene dette gjaldt. Denne ekstra purringen førte til at flere kommuner svarte og vi takker KoRus for innsatsen deres.

Oppsummering

- Tall fra BrukerPlan viser at 80 prosent av kartlagte brukere som injiserer, bor i kommuner som svarer at de deler ut utstyr for injisering.
- 664 injiserende brukere som er kartlagt i BrukerPlan, bor i kommuner som ikke deler ut utstyr for injisering.
- 14 større kommuner med en relativt omfattende rusproblematikk deler ikke ut utstyr for injisering.
- Undersøkelsen viser et økende antall kommuner som melder om behov for utstyrsutdeling. 20 kommuner som i fjor svarte at de ikke har behov for å dele ut utstyr, svarer i årets undersøkelse at de har behov for utdeling.

Større svarprosent i årets undersøkelse

Undersøkelsen ble sendt ut til samtlige 426 kommuner. Ni kommuner sendte inn svar fra flere instanser. For disse kommunene har vi slått sammen svarene. I undersøkelsen kunne kommuner svare på vegne av andre kommuner. Dette er aktuelt i de kommunene som også deler ut utstyr i andre kommuner. Åtte kommuner har i undersøkelsen svart på vegne av totalt 18 kommuner. Disse 18 kommunene er lagt inn som selvstendige svar og teller med på lik linje som kommuner som har svart selv. I tillegg ble svaret fra Vennesla slettet ettersom kommunen ikke deler ut utstyr, men har svart etter hva de selger av brukerstyr.

Etter nevnte justeringer sitter vi igjen med svar fra 298 kommuner. 70 prosent av kommunene svarte på undersøkelsen, noe som er en bedring fra fjorårets undersøkelse som hadde en svarprosent på 60 prosent (se Tabell 1). Med unntak av Harstad kommune¹, har alle større kommuner (mer enn 20 000 innbyggere) svart på årets undersøkelsen.

Tabell 1. Antall kommuner som har svart på undersøkelsen.

	Svart kun i 2016	Svart kun i 2017	Svart i begge år
Antall kommuner	65	107	191

Spørreskjemaet ble i hovedsak besvart av kommuneoverlege eller leder for aktuell kommunal enhet/instans. I enkelte kommuner er undersøkelsen besvart av fagpersoner (sykepleier, ruskonsulent, miljøterapeut o.l.).

I denne rapporten presenteres svarene på de enkelte spørsmålene i undersøkelsen. Fra BrukerPlan (Helse Stavanger, 2018) har vi annen informasjon om rusproblematikken i 226 av de kommunene som har svart på undersøkelsen. For de 56 kommunene over 20 000 innbyggere, er det kun tre kommuner som ikke har kartlagt sine brukere i BrukerPlan². I denne rapporten

¹ Harstad kommune svarte i fjorårets undersøkelse at de ikke deler ut utstyr.

² Bærum, Oppegård og Nedre Eiker.

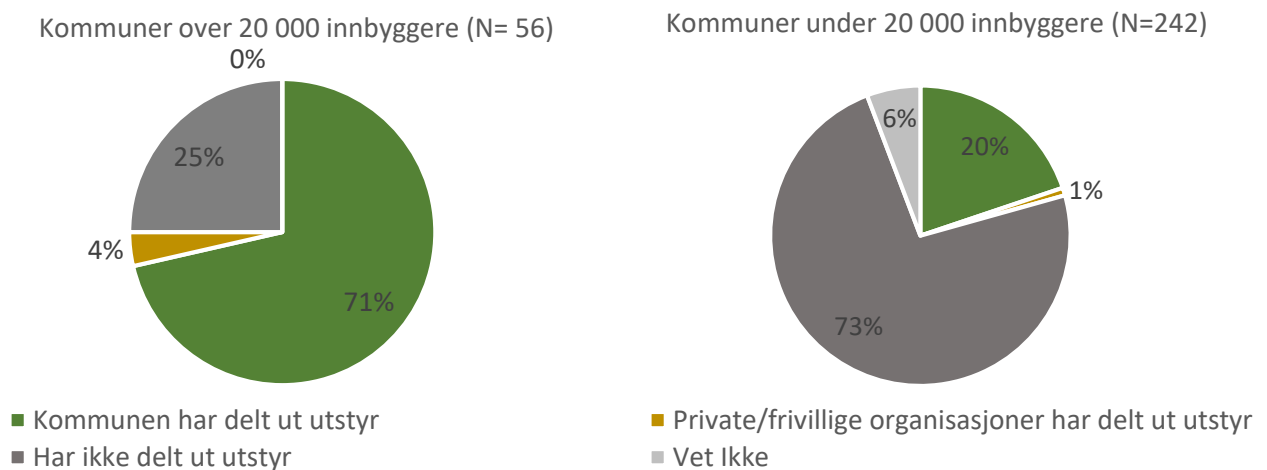
har vi sammenholdt informasjon fra brukerutstyrundersøkelsen med opplysninger i Brukerplan for siste kartleggingsår i perioden 2013-2017. Fra BrukerPlan har vi brukt tall for antall brukere med rusproblem og antall som injiserer rusmidler .

Resultatene fra undersøkelsen er også knyttet opp mot antall narkotikautløste dødsfall i i 2015 og 2016 fra Dødsårsaksregisteret i henhold til definisjon fra EMCDDA. Dette er en indikator på alvorlighetsgraden av rusproblematikk i kommune.

Mest utdeling i de største kommunene

Av de 298 kommunene som svarte på undersøkelsen, var det 93 kommuner (31 prosent) som svarte at de hadde delt ut utstyr for skadereduksjon i 2017. Utstyr for skadereduksjon innebærer utstyr for injisering eller røyking av rusmidler, nalokson neseppray, kondomer/glidemiddel eller engangs tannbørster. Det er i hovedsak det kommunale helseapparatet som står for utdeling av utstyr, men i fire kommuner er utdeling av utstyr administrert av private eller frivillige organisasjoner. 191 kommuner svarte at de ikke har delt ut utstyr, mens 14 kommuner har svart «Vet ikke».

Kommunene som ikke deler ut utstyr for skadereduksjon er i hovedsak mindre kommuner (gjennomsnittlig folketall for disse er 7 000). Men det er også 14 kommuner med mer enn 20 000 innbyggere som svarer at de ikke deler ut utstyr³.



Figur 1. Andel av kommuner etter om de deler ut utstyr etter kommunestørrelse.

Tall fra BrukerPlan gir oss et bilde av omfanget og karakteren av rusproblem i en kommune. Av de 93 kommunene som har delt ut utstyr, er det 75 som har kartlagt sine brukere i BrukerPlan, mens 143 av de 191 kommunene som ikke har delt ut utstyr har benyttet seg av

³ Alta, Askøy, Fjell, Kristiansund, Lillehammer, Lørenskog, Nes (Akershus), Nittedal, Oppegård, Ringsaker, Røyken, Skedsmo, Stange og Stjørdal

BrukerPlan. Tall fra BrukerPlan viser at omfanget av rusproblem er størst i kommuner som har delt ut utstyr. Men også i kommunene som ikke har delt ut utstyr er det kjent rusproblematikk; 12 kommuner har mer enn 100 brukere med rusproblemer og 20 kommuner har mer enn 10 brukere som injiserer.

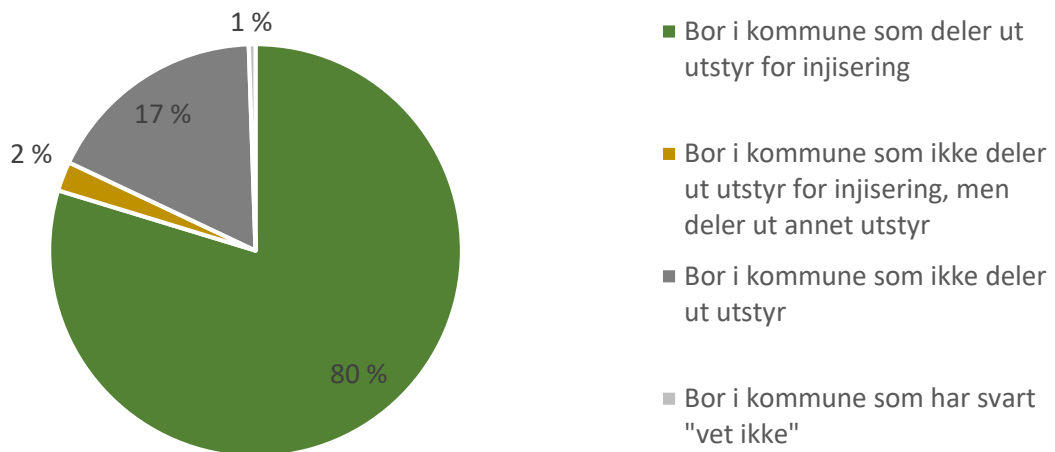
Tabell 2. Antall kommuner etter antall registrerte brukere med rusproblemer i BrukerPlan

	Har delt ut utstyr (N= 75)	Har ikke delt ut utstyr (N=143)
Mer enn 100 brukere	43	12
Mellom 50 og 100 brukere	13	32
10 brukere eller mer som injiserer	49	20
Ingen registrerte injiserende brukere	8	36

Utdeling av utstyr for injisering

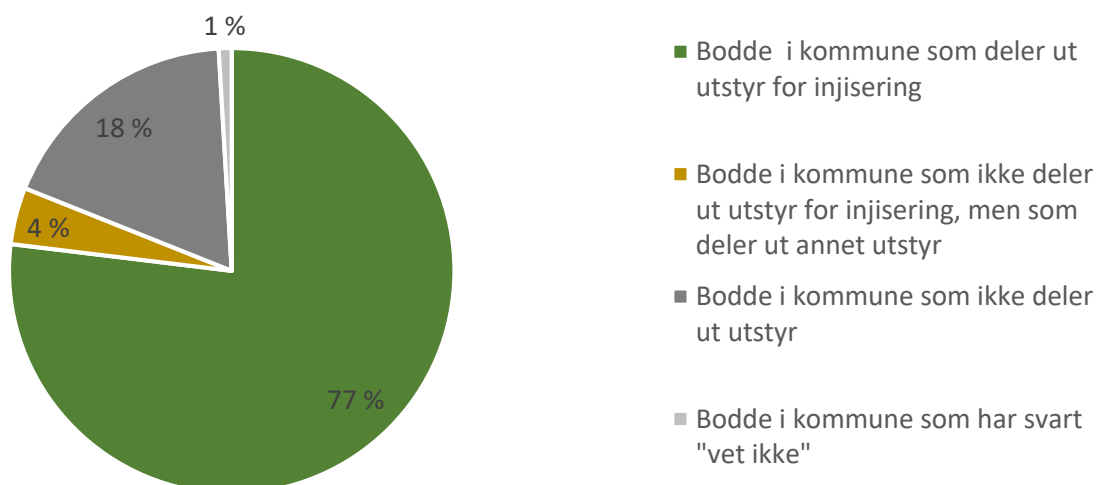
Undersøkelsen viser at 67 kommuner deler ut utstyr for injisering i form av spisser/kanyler. De fleste (omkring 70 prosent), deler ut spisser med forskjellige størrelser. Antall sprøyter/spisser som totalt er delt ut ligger på anslagvis 2,8 – 3 millioner, noe som er på samme nivå som fjorårets undersøkelse viste. I tillegg til utdeling av sprøyter deles det også ut annet utstyr til bruk ved injisering; 42 kommuner deler ut sprit-tørk for desinfisering av stikkstedet, 38 kommuner deler ut pumper og 23 kommuner deler ut filtreringsutstyr. I tillegg deles det også ut kokekar, askorbinsyre, sterilisert vann/saltvann, blandekopper, bomull og stasebånd i enkelte kommuner. Nesten samtlige av kommunene som deler ut utstyr for injisering har også etablert ordning for retur av utstyr. Hovedsakelig bruker kommunene bøtter/pucker, men også andre type beholdere blir brukt (plastflasker, melkekartonger osv.). I de større kommunene er det for det meste lavterskeltilbud og stasjonær feltpleie som deler ut utstyr for injisering. I de mindre kommunene er det mer vanlig at andre instanser, som hjemmesykepleie, legekantor og legevakt som deler ut utstyr.

I de 226 kommunene som har svart på undersøkelsen og som har tall i BrukerPlan, er det kartlagt totalt 3 805 brukere som injiserer. 80 prosent av disse brukerne bor i kommuner som har svart at de deler ut utstyr for injisering, noe som er en økning med tre prosentpoeng fra resultatet fra fjorårets undersøkelse. Sammenhengen mellom omfanget av rusproblemer og utdeling av utstyr vises også når vi ser på hvor mange injiserende brukere kommunene i gjennomsnitt har. I kommuner som deler ut utstyr er det i gjennomsnitt 56 brukere som injiserer, i motsetning til fire injiserende brukere i kommuner som ikke gjør det.



Figur 2. Andel av brukere som injiserer (N= 3 805) som bor i kommuner som har kartlagt i BrukerPlan.

I perioden 2015-2016 var det 571 narkotikautløste dødsfall i landet. De fleste av disse (533 personer) bodde i en av de 298 kommunene som svarte på utstysundersøkelsen. Svarene på undersøkelsen viser at 77 prosent av personene som døde bodde i kommuner som deler ut utstyr for injisering. Dette understreker at utstyrsutdeling treffer generelt der behovet er størst. Men samtidig ser vi at det også er rusproblematikk i kommuner som ikke deler ut utstyr.



Figur 3. Andel av narkotikautløste dødsfall 2015-2016 (N=533), etter bostedskommunens utstyrsutdeling.

Utdeling av annet utstyr

I tillegg til om kommunene har delt ut utstyr for injisering, ble de spurt om de deler ut røykefolie, nalokson neseppray, kondomer/glidemiddel og engangs tannbørster. Totalt har 73 kommuner delt ut annet utstyr enn utstyr for injisering. 18 kommuner har kun delt ut kondomer/glidemiddel, mens de resterende har delt forskjellige typer utstyr. 23 kommuner har delt ut nalokson neseppray, 19 av disse er tilknyttet Helsedirektoratets Naloksonprosjekt⁴. I de fleste kommunene er det lavterskel helsetiltak eller stasjonær feltpleie som deler ut utstyr.

Tabell 3. Antall kommuner etter utdeling av utstyr og størrelse.

	Kommuner over 20 000 innbyggere	Kommuner under 20 000 innbyggere	Total
Utstyr for injisering	38	29	67
Nalokson neseppray	18	5	23
Røykefolie	24	5	29
Kondomer/glidemiddel	37	31	68
Engangs tannbørster	27	8	35

Behov for å dele ut mer og annet utstyr

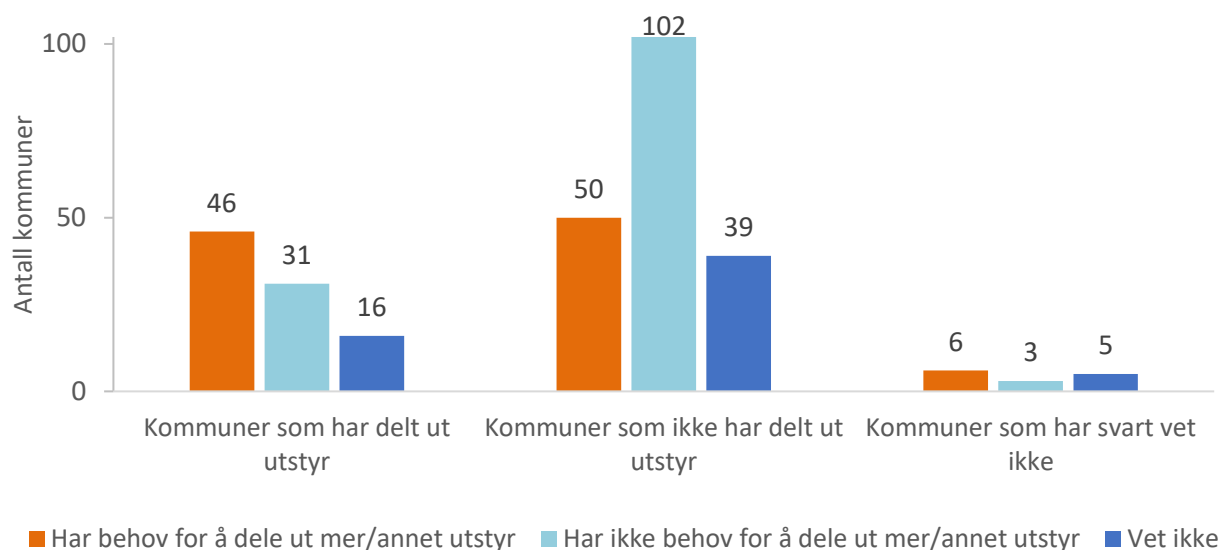
Sammenlignet med fjorårets undersøkelse ser vi at enkelte kommuner nå har utvidet utstyrsordningen siden i fjor. Men årets undersøkelse viser også et økende behov for å dele ut mer eller annet utstyr. Den største delen av økningen kommer fra kommuner som ikke deler ut utstyr. Her ser vi at 20 kommuner som i fjor svarte at de ikke har behov for å dele ut utstyr, svarer i årets undersøkelse at de har behov for dette. Disse kommunene svarer hovedsakelig at de har behov for å dele ut utstyr for injisering.

Årets undersøkelse viser at halvparten av kommunene som deler ut utstyr har behov for å dele ut mer eller annet utstyr. Det er særlig nalokson de ønsker å dele ut. De større kommunene som allerede deler ut nalokson, svarer at de har behov for utdeling av blant annet kokekar, filter, saltvann og askorbinsyre.

I fjor svarte 59 kommuner at de hadde behov for å dele ut mer og annet utstyr. Hovedsakelig hadde disse kommunene behov for å dele ut utstyr for injisering og nalokson. De fleste av disse kommunene har også svart på årets undersøkelse, vi mangler kun svar fra seks av kommunene. Når vi ser på om disse kommunene har utvidet utdeling ser vi at 19 av kommunene helt eller

⁴ De fire kommunene som deler ut Nalokson uten å være tilknyttet Naloksonprosjektet er Eidsvoll, Gjesdal, Nesodden og Ski.

delvis deler ut det utstyret de hadde behov for, mens 37 kommuner svarer at de ikke deler ut det utstyret de svarte de hadde behov for i 2016.



Figur 4. Antall kommuner som melder om behov for utdeling av utstyr.

Kommuner som ikke deler ut utstyr

Flertallet (64 prosent) av kommunene som svarte på undersøkelsen, svarte at de ikke deler ut utstyr for skadereduksjon ved rusmiddelbruk. De fleste av disse er mindre kommuner, men vi finner også 14 større kommuner. En andel på 26 prosent av kommunene som ikke deler ut utstyr, svarer at de har behov for det. Dette er en økning fra i fjor hvor kun 17 prosent (30 av 178 kommuner som ikke delte ut utstyr) svarte at de hadde behov for å dele ut utstyr.

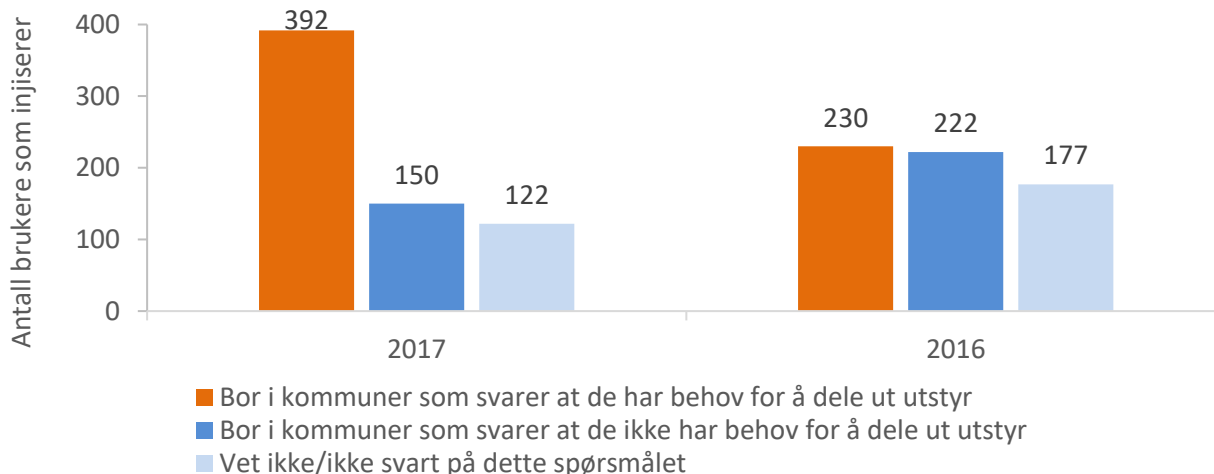
Vi har fått inn en rekke utfyllende kommentarer som viser årsaker til hvorfor kommunene ikke deler ut. En del kommuner har svart at Helsedirektoratets tydeliggjøring av forventinger har ført til økt bevisstgjøring og planlagt etablering av utstyrsutdeling i nær fremtid. Det er også kommuner som svarer at brukere med rusproblemer har tilbud om å kjøpe utstyret de trenger på apotek.

Mindre kommuner viser til at det ikke er behov for utstyrsutdeling på grunn av få brukere med rusproblemer og ingen kjente brukere som injiserer. Noen kommuner viser til at personer med rusproblemer gjerne trekker til større nabobyer og at det derfor ikke er behov for utstyrsutdeling i hjemkommune. En kommune peker på utfordringer med å utstyrsutdeling i mindre kommuner og skriver «Å stille samme krav til småkommuner som til Oslo, Trondheim eller Bergen er prinsipielt riktig og praktisk utilstrekkelig gjennomtenkt.»

Figur 5. Antall kommuner som ikke har delt ut utstyr etter størrelse og hva de har svart om behov for utdeling.

	Kommuner over 20 000 innbyggere	Kommuner under 20 000 innbyggere	Totalsum
Har behov for å dele ut utstyr	7	43	50
Har ikke behov for å dele ut utstyr	3	99	102
Vet ikke/ikke svart	4	35	39
Totalsum	14	177	191

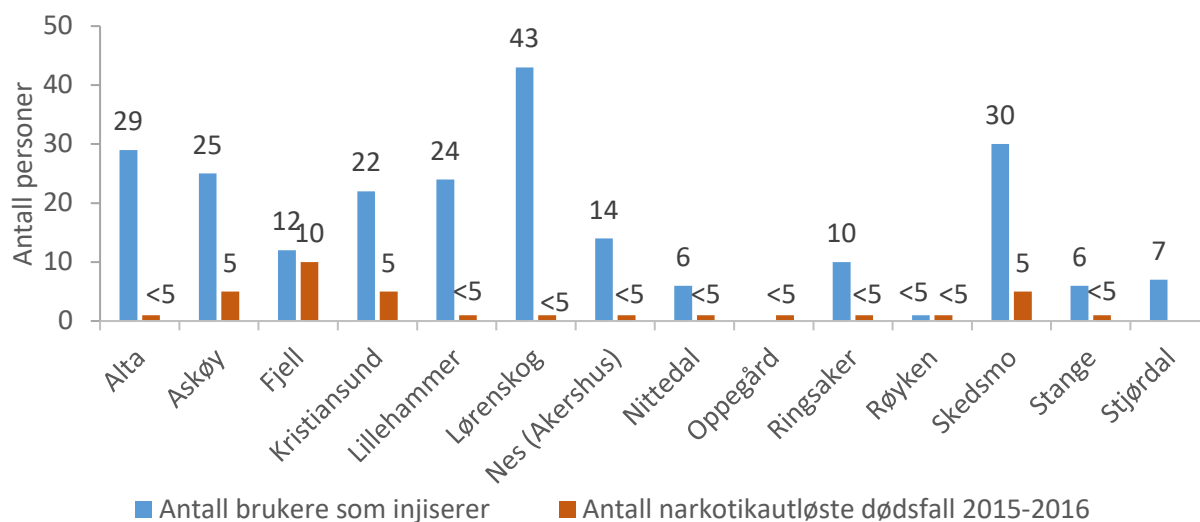
Av de 191 kommunene som ikke deler ut utstyr, har 143 kommuner kartlagt sine brukere i BrukerPlan. Totalt er det registrert 664 injiserende brukere i kommuner som ikke deler ut utstyr, noe som utgjør 17 prosent av alle kartlagte kommuner som har svart på undersøkelsen (Figur 2). Undersøkelsen viser som i fjor at det er de mindre kommunene som samlet står for den største andelen injiserende brukere uten tilgang til utdeling av brukerutstyr. Disse kommunene har kun et par brukere som injiserer, men samlet sett utgjør de en større gruppe. Men sammenlignet med fjorårets undersøkelse er det i år flere av de mindre kommunene som svarer at de har behov for å dele ut utstyr. Årets undersøkelse viser at 59 prosent av de injiserende brukerne som ikke har tilgang til brukerutstyr, bor i kommuner som svarer at de har behov for slik utdeling. Dette er en økning fra 37 prosent fra fjorårets undersøkelse. Hovedsakelig er det sprøyter og annet utstyr for injisering som kommunene ønsker å dele ut.



Figur 6. Antall injiserende brukere i kommuner som ikke har delt ut utstyr og som har kartlagt i BrukerPlan

I tillegg til det store antallet mindre kommuner som ikke deler ut utstyr, finner vi også 14 kommuner med mer enn 20 000 innbyggere. Mens de mindre kommunene som ikke deler ut utstyr i gjennomsnitt har tre injiserende brukere hver, har de større kommunene i gjennomsnitt 18 injiserende brukere. Selv om de mindre kommunene samlet sett har flest injiserende brukere er forskjellen mindre når vi ser på antall narkotikautløste dødsfall i 2015 og 2016. Til sammen

var det 96 narkotikautløste dødsfall i kommuner som har svart at de ikke deler ut utstyr, 44 av disse var personer bosatt i større kommuner.



Figur 7. Kommuner over 20 000 innbyggere som ikke har delt ut utstyr for skadereduksjon⁵.

Veiledning og kunnskapsbehov

Av de 93 kommunene som har delt ut utstyr er det 67 kommuner som svarer at de har gitt veiledning om bruken av utstyret. Hovedsakelig gjelder dette veiledning knyttet til injisering, nalokson, prevensjon og røykefolie. 14 kommuner mener det gis mangelfull eller for lite veiledning i bruken av det utstyret som deles ut, enten dette er utstyr til bruk ved injisering eller røyking av heroin. Men bare ni kommuner mener personalet har for lite kunnskap om bruken av utstyret.

Utstyr vi ikke har spurt om

13 kommuner har svart at de deler ut annet utstyr enn det som spesifikt er spurt om i undersøkelsen. Disse kommunene svarer at de deler ut utstyr til sårstell, vitaminer, utstyr til tannstell (fluor, tannkrem, tannproteseutstyr), langtidsprevensjon, klær, sko og mat.

⁵ Oppegård kommune har ikke kartlagt i BrukerPlan og har derfor ikke tall på antall injiserende brukere.

Referanser

Helsedirektoratet (2014). *Nasjonal overdosestrategi 2014–2017*.

Helse- og omsorgsdepartementet (2015). *Opptrappingsplan for rusfeltet 2016-2020*.

Helse Stavanger (2018). BrukerPlan årsrapport 2017.

Jones, L., Pickering, L., Sumnall, H., McVeigh, J., & Bellis, M. A. (2010). *Optimal provision of needle and syringe programmes for injecting drug users: A systematic review*. *International Journal of Drug Policy*, 21(5), 335-342.

Macneil, J., & Pauly, B. (2011). *Needle exchange as a safe haven in an unsafe world*. *Drug and Alcohol Review*, 30(1), 26-32.

Platt, L., Minozzi, S., Reed, J., Vickerman, P., Hagan, H., French, C., ... & Maher, L. (2017). *Needle syringe programmes and opioid substitution therapy for preventing hepatitis C transmission in people who inject drugs*. The Cochrane Library.

Wodak, A., & Cooney, A. (2005). *Effectiveness of sterile needle and syringe programmes*. *International Journal of Drug Policy*, 16, 31-

Vedlegg 1: Kommunetabeller

Kommuner som deler ut utstyr for injisering (67 kommuner):

Kommunenavn	Folketall	Antall brukere som injiserer	Totalt antall spisser/kanyler utdelt siste året (ca)	Antall narkotikautløste dødsfall 2015-2016
Oslo kommune	666759	614	1422799	111
Bergen	278556	473	488653	51
Trondheim	190464	199	130000	33
Stavanger	132729	151	105885	24
Bærum	124008	Ikke i Brukerplan	6000	8
Kristiansand	89268	109	25730	8
Fredrikstad	80121	76	70400	5
Sandnes	75497	49	50000	Mindre enn fem
Tromsø	74541	129	153901	9
Drammen	68363	63	17000	10
Sandefjord	62019	45	18487	0
Asker	60781	26	14800	Mindre enn fem
Sarpsborg	55127	54	150	13
Skien	54316	63	1000	7
Ålesund	47199	19	Ikke oppgitt	5
Tønsberg	44922	50	Ikke oppgitt	9
Arendal	44576	34	33600	10
Larvik	44082	28	8000	9
Karmøy	42229	61	28460	Mindre enn fem
Haugesund	37166	91	45795	6
Porsgrunn	36198	49	850	Mindre enn fem
Ullensaker	35102	22	125	Mindre enn fem
Halden	30790	20	290	8
Ski	30698	21	1500	0
Hamar	30598	29	12075	Mindre enn fem
Gjøvik	30319	35	20000	Mindre enn fem
Kongsberg	27216	28	17598	Mindre enn fem
Horten	27202	22	27000	Mindre enn fem
Molde	26822	14	5000	Mindre enn fem
Rana	26101	31	Ikke oppgitt	Mindre enn fem
Sola	26016	27	2500	Mindre enn fem
Lier	25740	16	2000	9
Nedre Eiker	24718	Ikke i Brukerplan	12036	Mindre enn fem
Grimstad	22692	30	11075	Mindre enn fem
Steinkjer	21972	33	5325	Mindre enn fem
Nøtterøy	21748	40	Får utdeling fra Tønsberg	Mindre enn fem
Elverum	21086	17	5760	Mindre enn fem
Os (Hordaland)	20152	19	1809	0
Levanger	19892	8	100	0

Klepp	19042	8	Får utdeling fra Sandnes	Mindre enn fem
Stord	18821	22	Ikke oppgitt	Mindre enn fem
Hå	18800	16	Ikke oppgitt	0
Time	18656	25	Ikke oppgitt	Mindre enn fem
Øvre Eiker	18562	Ikke i Brukerplan	6000	8
Mandal	15600	Ikke i Brukerplan	Får utdeling fra Lindesnes	Mindre enn fem
Eigersund	14899	18	250	Mindre enn fem
Verdal	14849	21	Ikke oppgitt	Mindre enn fem
Bamble	14138	22	7300	Mindre enn fem
Strand	12662	12	10200	Mindre enn fem
Gjesdal	11902	18	4750	Mindre enn fem
Lenvik	11697	6	1000	0
Eidsberg	11406	26	700	0
Alstahaug	7428	6	18000	0
Lindesnes	4950	Mindre enn fem	400	0
Tjøme	4928	0	Får utdeling fra Tønsberg	Mindre enn fem
Øygarden	4913	13	Ikke oppgitt	Mindre enn fem
Saltdal	4702	Mindre enn fem	Ikke oppgitt	0
Skodje	4667	Mindre enn fem	Ikke oppgitt	0
Ringebu	4502	Mindre enn fem	Ikke oppgitt	Mindre enn fem
Drangedal	4148	13	Ikke oppgitt	Mindre enn fem
Sørreisa	3496	Ikke i Brukerplan	Får utdeling fra Lenvik	0
Marnardal	2309	Ikke i Brukerplan	Får utdeling fra Lindesnes	Mindre enn fem
Midsund	2085	Ikke i Brukerplan	20	0
Tranøy	1540	Ikke i Brukerplan	Får utdeling fra Lenvik	0
Dyrøy	1138	Ikke i Brukerplan	Får utdeling fra Lenvik	0
Torsken	921	Ikke i Brukerplan	Får utdeling fra Lenvik	0
Berg	914	Ikke i Brukerplan	Får utdeling fra Lenvik	0
Totalsum	3031460	3033	Ca. 2,8 - 3 millioner	410

Kommuner som ikke har delt ut utstyr for injisering, men som har delt ut annet utstyr for skadereduksjon (26 kommuner):

Kommunenavn	Folketall	Antall brukere som injiserer	Antall narkotikautløste dødsfall 2015-2016
Bodø	51022	21	Mindre enn fem
Moss	32407	20	Mindre enn fem
Ringerike	30034	5	Mindre enn fem
Eidsvoll	24415	8	Mindre enn fem
Nesodden	18869	Ikke i Brukerplan	Mindre enn fem
Narvik	18756	Mindre enn fem	Mindre enn fem
Sortland	10378	6	Mindre enn fem
Lunner	9080	5	Mindre enn fem
Vindafjord	8828	Mindre enn fem	0
Nord-Fron	5723	5	0
Nord-Odal	5100	0	0
Etne	4135	0	0
Vaksdal	4123	0	0
Våler (Hedmark)	3743	9	Mindre enn fem
Vinje	3726	Mindre enn fem	0
Ullensvang	3377	Mindre enn fem	0
Gulen	2371	0	0
Salangen	2220	Ikke i Brukerplan	0
Sørfold	1958	Ikke i Brukerplan	Mindre enn fem
Nesna	1837	Ikke i Brukerplan	0
Grane	1469	0	0
Aremark	1398	Ikke i Brukerplan	0
Engerdal	1274	Ikke i Brukerplan	0
Kvalsund	1027	Ikke i Brukerplan	0
Røst	535	0	Mindre enn fem
Modalen	383	0	0
Totalsum	248188	88	22

Kommuner som ikke har delt ut utstyr for skadereduksjon (191 kommuner):

Kommunenavn	Folketall	Antall brukere som injiserer	Antall narkotikautløste dødsfall 2015-2016	Vurderes det å være behov for å kunne dele ut slikt utstyr?
Skedsmo	53276	30	5	Ja
Lørenskog	37406	43	Mindre enn fem	Ja
Ringsaker	33842	10	Mindre enn fem	Nei
Askøy	28821	25	5	Ja
Lillehammer	27781	24	Mindre enn fem	Ja

Oppegård	26988	Ikke i Brukerplan	Mindre enn fem	Ja
Fjell	25204	12	10	Vet ikke
Kristiansund	24442	22	5	Ja
Stjørdal	23625	7	0	Ikke svart
Nittedal	23213	6	Mindre enn fem	Vet ikke
Røyken	21931	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Nei
Nes (Akershus)	21241	14	Mindre enn fem	Vet ikke
Alta	20446	29	Mindre enn fem	Ja
Stange	20317	6	Mindre enn fem	Nei
Ås	19288	7	Mindre enn fem	Ja
Kongsvinger	17857	6	Mindre enn fem	Ja
Rælingen	17730	9	0	Ja
Sørum	17665	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Ja
Melhus	16213	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Ja
Aurskog-Høland	16162	9	Mindre enn fem	Nei
Rygge	15747	9	Mindre enn fem	Ja
Lindås	15731	8	Mindre enn fem	Ja
Askim	15720	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Ja
Østre Toten	14887	5	0	Nei
Voss	14514	10	0	Vet ikke
Malvik	13820	Mindre enn fem	0	Vet ikke
Vefsn	13465	Ikke i Brukerplan	0	Ja
Vestre Toten	13179	9	0	Ja
Namsos	13051	6	Mindre enn fem	Nei
Førde	13009	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Ja
Nannestad	12657	Ikke i Brukerplan	Mindre enn fem	Nei
Orkdal	11891	Mindre enn fem	0	Nei
Bømlo	11806	12	Mindre enn fem	Ja
Fet	11555	6	0	Nei
Søgne	11321	14	0	Ja
Tysvær	11041	6	Mindre enn fem	Ja
Enebakk	10927	Ikke i Brukerplan	0	Vet ikke
Randaberg	10873	5	Mindre enn fem	Nei
Holmestrand	10861	15	0	Ja
Ørsta	10744	Mindre enn fem	0	Ja
Lillesand	10702	10	Mindre enn fem	Nei
Kragerø	10586	9	Mindre enn fem	Ja
Sør-Varanger	10199	Mindre enn fem	0	Vet ikke
Farsund	9769	Ikke i Brukerplan	Mindre enn fem	Nei
Fræna	9741	6	Mindre enn fem	Nei
Sande (Vestfold)	9496	7	0	Ja
Hurum	9462	11	Mindre enn fem	Nei
Vågan	9444	5	Mindre enn fem	Ja
Haram	9312	Mindre enn fem	0	Nei
Volda	9102	10	Mindre enn fem	Ja
Sula	9007	Ikke i Brukerplan	Mindre enn fem	Vet ikke
Herøy (Møre og Romsdal)	8957	Mindre enn fem	0	Nei
Ulstein	8457	Mindre enn fem	0	Ja
Rakkestad	8173	Mindre enn fem	0	Vet ikke
Brønnøy	7956	Mindre enn fem	0	Nei
Sør-Odal	7866	5	0	Ja
Løten	7633	Ikke i Brukerplan	0	Vet ikke

Åsnes	7329	11	0	Vet ikke
Sunndal	7126	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Nei
Sund	7058	5	Mindre enn fem	Vet ikke
Odda	7025	30	0	Ja
Oppdal	6973	Mindre enn fem	0	Nei
Risør	6936	17	Mindre enn fem	Vet ikke
Inderøy	6800	Mindre enn fem	0	Ja
Nordre Land	6773	Mindre enn fem	0	Nei
Jevnaker	6696	Mindre enn fem	0	Nei
Svelvik	6653	Mindre enn fem	0	Nei
Rissa	6628	Mindre enn fem	0	Ja
Nome	6585	8	0	Vet ikke
Vestnes	6577	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Nei
Songdalen	6568	8	0	Vet ikke
Trysil	6550	5	Mindre enn fem	Nei
Gjerdrum	6546	Ikke i Brukerplan	0	Vet ikke
Midtre Gauldal	6319	0	0	Nei
Bø (Telemark)	6262	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Vadsø	6154	7	0	Nei
Eid	6064	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Ja
Tvedestrand	6051	14	Mindre enn fem	Ja
Klæbu	6050	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Ja
Vågsøy	6031	Ikke i Brukerplan	0	Ja
Averøy	5856	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Ja
Gloppen	5783	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Froland	5713	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Balsfjord	5685	Mindre enn fem	0	Ja
Hobøl	5557	Mindre enn fem	0	Nei
Trøgstad	5367	Mindre enn fem	0	Nei
Årdal	5363	Mindre enn fem	0	Vet ikke
Austevoll	5156	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Nei
Luster	5151	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Nærøy	5138	0	0	Nei
Radøy	5128	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Vet ikke
Frøya	4937	0	0	Ja
Rennesøy	4892	Mindre enn fem	0	Nei
Ål	4719	Mindre enn fem	0	Vet ikke
Gol	4612	Mindre enn fem	0	Nei
Hol	4535	Mindre enn fem	0	Nei
Hvaler	4517	Mindre enn fem	0	Ja
Porsanger	3971	Mindre enn fem	0	Vet ikke
Meldal	3960	0	0	Ja
Fusa	3895	Mindre enn fem	0	Nei
Suldal	3853	Mindre enn fem	0	Nei
Overhalla	3840	Mindre enn fem	0	Nei
Skiptvet	3783	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Vågå	3640	0	0	Nei
Marker	3597	Mindre enn fem	0	Vet ikke
Aukra	3547	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Vet ikke
Leksvik	3480	Mindre enn fem	0	Ja
Nes (Buskerud)	3357	0	Mindre enn fem	Vet ikke
Sokndal	3316	0	0	Nei
Nordkapp	3291	Mindre enn fem	0	Vet ikke
Åfjord	3263	0	0	Nei
Lund	3259	0	0	Nei

Finnøy	3235	Mindre enn fem	0	Nei
Vanylven	3203	Mindre enn fem	0	Nei
Tingvoll	3109	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Askvoll	3065	Ikke i Brukerplan	0	Vet ikke
Seljord	2979	Ikke i Brukerplan	Mindre enn fem	Nei
Gaular	2966	0	0	Nei
Neset	2963	0	0	Nei
Skjervøy	2912	0	0	Nei
Hurdal	2910	Ikke i Brukerplan	0	Vet ikke
Austrheim	2884	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Lyngen	2876	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Nei
Tysnes	2847	Mindre enn fem	0	Nei
Bjerkreim	2826	0	0	Nei
Vik	2722	Mindre enn fem	0	Nei
Flesberg	2696	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Karasjok	2696	0	0	Nei
Gjemnes	2611	Ikke i Brukerplan	0	Ja
Rennebu	2556	0	0	Vet ikke
Ballangen	2554	0	0	Vet ikke
Steigen	2543	Mindre enn fem	0	Ja
Verran	2515	Mindre enn fem	0	Nei
Meråker	2508	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Grong	2467	Ikke i Brukerplan	0	Vet ikke
Lom	2360	0	0	Nei
Leikanger	2332	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Ørskog	2296	Ikke i Brukerplan	0	Vet ikke
Karlsøy	2273	Mindre enn fem	0	Ja
Tokke	2228	Mindre enn fem	0	Ja
Lærdal	2159	Ikke i Brukerplan	0	Vet ikke
Snåsa	2159	0	Mindre enn fem	Nei
Kåfjord	2132	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Vet ikke
Vardø	2104	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Vegårshei	2104	Ikke i Brukerplan	0	Vet ikke
Lesja	2048	0	0	Nei
Tysfjord	1960	0	0	Nei
Rendalen	1858	Mindre enn fem	0	Nei
Åmli	1856	0	0	Ja
Herøy	1788	Mindre enn fem	0	Ja
(Nordland)				
Masfjorden	1710	0	0	Nei
Hægebostad	1702	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Norddal	1663	Ikke i Brukerplan	0	Vet ikke
Tolga	1620	Mindre enn fem	0	Nei
Halsa	1599	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Vang	1596	0	0	Nei
Hjartdal	1593	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Namdalseid	1593	0	0	Nei
Folldal	1577	Mindre enn fem	0	Nei
Bindal	1473	0	0	Nei
Hyllestad	1438	Ikke i Brukerplan	0	Vet ikke
Hattfjelldal	1414	0	0	Ja
Etnedal	1351	0	0	Nei
Flakstad	1349	Mindre enn fem	0	Nei
Fyresdal	1319	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Høylandet	1264	0	0	Nei

Tjeldsund	1252	Ikke i Brukerplan	Mindre enn fem	Vet ikke
Sandøy	1246	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Valle	1246	Mindre enn fem	0	Nei
Bygland	1200	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Nei
Ulvik	1131	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Gratangen	1121	0	0	Vet ikke
Jondal	1108	0	0	Nei
Flatanger	1090	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Flå	1081	Mindre enn fem	Mindre enn fem	Ja
Beiarn	1043	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Snillfjord	982	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Osen	978	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Loppa	968	0	0	Nei
Roan	959	0	0	Nei
Bykle	952	0	0	Nei
Åseral	937	0	0	Nei
Granvin	933	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Namsskogan	872	0	0	Vet ikke
Bokn	855	0	0	Nei
Solund	794	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Rømskog	685	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Fosnes	628	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Vevelstad	528	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Træna	465	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Utsira	201	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Totalsum	1343840	664	96	

Kommuner som har svart vet ikke på spørsmål om de deler ut utstyr for skadereduksjon (14 kommuner):

Kommunenavn	Folketall	Antall brukere som injiserer	Antall narkotikautløste dødsfall 2015-2016	Vurderes det å være behov for å kunne dele ut slikt utstyr?
Notodden	12757	Ikke i Brukerplan	Mindre enn fem	Ja
Kvam	8423	10	0	Ja
Hadsel	8009	Ikke i Brukerplan	0	Ja
Stryn	7218	0	Mindre enn fem	Vet ikke
Tynset	5584	Mindre enn fem	0	Nei
Våler (Østfold)	5335	0	0	Vet ikke
Hareid	5185	Mindre enn fem	0	Vet ikke
Bjugn	4822	Ikke i Brukerplan	Mindre enn fem	Vet ikke
Sauda	4760	5	Mindre enn fem	Ja
Hitra	4659	Mindre enn fem	0	Ja
Åmot	4518	0	Mindre enn fem	Ja
Fjaler	2862	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Nore og Uvdal	2530	Ikke i Brukerplan	0	Nei
Gjerstad	2511	Ikke i Brukerplan	0	Vet ikke
Totalsum	79173	20	5	

Vedlegg 2: Spørsmålsliste

Utdeling av utstyr for skadereduksjon ved rusmiddelbruk 2017- kommuneundersøkelse

*Må fylles ut

1.

Navn *

Kontaktinformasjon

2.

Telefonnummer *

Kontaktinformasjon

3.

E-postadresse *

Kontaktinformasjon

4.

Stilling/arbeidssted *

5.

Kommunenavn *

Markér bare én oval.

6. **Dersom utdelingen dekker flere kommuner. Hvilke andre kommuner gjelder ordningen for?**

7. **Er det delt ut utstyr for skadereduksjon i kommunen i 2017 (utstyr for injisering eller røyking av rusmidler, Nalokson neseppray, kondomer/glidemiddel eller engangs tannbørster). ***

Markér bare én oval.

- Ja, kommunen deler ut utstyr
- Ja, private/frivillige organisasjoner deler ut utstyr
- Nei *Hopp til spørsmål 10.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 10.*

A

8. **Vurderes det å være behov for å kunne dele ut mer/annet utstyr enn det som deles ut i dag? ***

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 12.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 12.*

A del 2

9. **Hva slags utstyr? ***

Hopp til spørsmål 12.

B

10. **Vurderes det å være behov for å kunne dele ut slikt utstyr? ***

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 35.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 35.*

B del 2

11. **Hva slags utstyr? ***

Hopp til spørsmål 35.

C

12. **Er det etablert ordninger for retur av brukt utstyr? ***
Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 14.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 14.*

C del 2

13. **Gjelder returordning i form av ... ***
Merk av for alt som passer

- pucker
- bøtter for retur
- Andre: _____

D

14. **Er det delt ut utstyr til bruk ved injisering av rusmidler? ***
Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 21.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 21.*

E

15. **Er det delt ut spisser/kanyler? ***
Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 19.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 19.*

E del 2

16. **Antall ulike spiss-størrelser utdelt siste året ***

17. **Totalt antall spisser/kanyler utdelt siste året (ca) ***

18. **Er det delt ut annet utstyr til bruk ved injisering av rusmidler? ***
Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 20.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 20.*

F

19. **Hvilket annet utstyr (foruten spisser/kanyler) blir utdelt til bruk ved injisering av rusmidler? ***
Merk av for alt som passer

Pumper

G

20. **Hvem har delt ut utstyret til bruk ved injisering av rusmidler? ***
Merk av for alt som passer

- Lavterskel helsetiltak/stasjonær feltpleie
- Oppsøkende helsetiltak/feltpleie
- Hjemmesykepleie
- Møte/værested uten helsetilbud
- Sprøyteautomater
- Andre: _____

H

21.

Er det delt nalokson neseppray? *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 23.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 23.*

H del 2

22.

Hvem har delt ut nalokson neseppray? *

Merk av for alt som passer

- Lavterskel helsetiltak/stasjonær feltpleie
- Oppsøkende helsetiltak/feltpleie
- Hjemmesykepleie
- Møte/værested uten helsetilbud
- Andre: _____

I

23.

Er det delt ut utstyr for røyking av heroin (røykefolie) *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 25.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 25.*

I del 2

24.

Hvem har delt ut utstyret for røyking av heroin (røykefolie) ? *

Merk av for alt som passer

- Lavterskel helsetiltak/stasjonær feltpleie
- Oppsøkende helsetiltak/feltpleie
- Hjemmesykepleie
- Møte/værested uten helsetilbud
- Andre: _____

J

25. **Er det delt ut kondomer og/eller glidemiddel? ***
Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 27.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 27.*

J del 2

26. **Hvem har delt ut kondomer og/eller glidemiddel? ***
Merk av for alt som passer

- Lavterskel helsetiltak/stasjonær feltpleie
- Oppsøkende helsetiltak/feltpleie
- Hjemmesykepleie
- Møte/værested uten helsetilbud
- Andre: _____

K

27. **Er det delt ut engangs tannbørster? ***
Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 29.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 29.*

K del 2

28.

Hvem har delt ut engangs tannbørster? *

Merk av for alt som passer

- Lavterskel helsetiltak/stasjonær feltpleie
- Oppsøkende helsetiltak/feltpleie
- Hjemmesykepleie
- Møte/værested uten helsetilbud
- Andre: _____

29.

Er det gitt veiledning til brukerne om bruk av utstyret i forbindelse med utdelingen? *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 31.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 31.*

L del 2

30.

Veiledning til bruk av hvilket utstyr? *

M

31.

Gis det mangelfull/for lite veiledning til brukerne om bruk av utstyret? *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 33.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 33.*

M del 2

32.

Mangelfull/for lite veiledning i bruk av hvilket utstyr? *

N

33.

Har de som deler ut utstyr, mangelfull kunnskap om bruk av utstyret? *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 35.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 35.*

N del 2

34. Mangelfull kunnskap om bruk av hvilket utstyr? *

O

35. Er det delt ut annet skadereduksjonsutstyr enn det som er nevnt i denne undersøkelsen? *

Markér bare én oval.

- Ja
- Nei *Hopp til spørsmål 37.*
- Vet ikke *Hopp til spørsmål 37.*

O del 2

36. Hvilket annet skadereduksjonsutstyr er utdelt (foruten det som er nevnt i denne undersøkelsen)? *

P

37. Evt. andre kommentar angående denne undersøkelsen

Mottakers navn vil bli flettet inn ved ekspedering.
Evt. kontaktpersons navn vil også bli flettet inn her.

Deres ref.:
Vår ref.: 18/9390-1
Saksbehandler: Svein Høegh Henriksen
Dato: 17.04.2018

Til Fylkesmannen.

HelseDirektoratet gir i vedlagte brev til landets kommuner retningslinjer for nødvendig smittevern hjelp for å forebygge smitte med blodbårne sykdommer. Vi ber fylkesmennene videreformidle brevet til kommunene.
HelseDirektoratet viser til lov om vern mot smittsomme sykdommer § 7-4 Fylkesmannens oppgaver. Vi ber embetene følge med på om forebygging av blodsmitte er en del av planen for kommunenes helse- og omsorgstjeneste og om det er etablert tiltak som gjør brukerutstyr enkelt og gratis tilgjengelig for injiserende stoffmisbrukere som bor eller oppholder seg i kommunen.

Kommuners plikt til å forebygge smitte med blodbårne sykdommer

En rekke smittsomme sykdommer kan overføres mellom mennesker med blod og blodprodukter. De mest kjente er hiv, hepatitt B og C.
Vi viser til Helse- og omsorgsdepartementet "Nasjonal strategi for arbeidet mot virale leverbetennelser (hepatitter)". Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland 17 mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Mål 3.3 lyder slik: "Innen 2030 stanse epidemiene av aids, tuberkulose, malaria og neglisjerte tropiske sykdommer samt bekjempe hepatitt, vannbårne og andre smittsomme sykdommer".

Etter lov om vern mot smittsomme sykdommer § 7-1 om kommunens oppgaver står det:

"Kommunen skal sørge for at alle som bor eller midlertidig oppholder seg i kommunen med hensyn til smittsom sykdom er sikret nødvendige forebyggende tiltak, undersøkelsesmuligheter, behandling..."

HelseDirektoratet gjennomførte i 2017 en undersøkelse <https://helse-stavanger.no/seksjon/KORFOR/Documents/Rapporter/publrapport%20Utstysundersøkelse%202016.pdf> som viste at en av fire personer som tar stoff med sprøyte er bosatt i kommuner som ikke har etablert noen ordning for å forebygge blodsmitte.

HelseDirektoratet anser at det følger av loven at alle landets kommuner skal ha ordninger som gjør brukerutstyr for injeksjon gratis og enkelt tilgjengelig for alle injiserende stoffmisbrukere som bor eller midlertidig oppholder seg i kommunen.

Det er god vitenskapelig dokumentasjon for den smitteforebyggende effekten av å dele ut sterile sprøyter, kanyler og røykefolie. Tilgang til røykefolie bidrar til at inntak av heroin kan gjøres ved røyking i stedet for injeksjon. Dette minimerer faren for blodbårne smitte og for overdoser, jfr. pågående SWITCH-kampanje: <https://helseDirektoratet.no/folkehelse/psykisk->

HelseDirektoratet

Avdeling kommunale helse- og omsorgstjenester
Svein Høegh Henriksen, tlf.: +4724163872

Postboks 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo • Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo • Tlf.: 810 20 050

Faks: 24 16 30 01 • Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helseDirektoratet.no

[helse-og-rus/overdose-veiviser-i-lokalt-forebyggende-arbeid](#) Helsedirektoratet anser tiltakene beskrevet over som et minimum for å oppfylle kravet i smittevernloven § 7-1.

I tillegg anbefaler Helsedirektoratet at det deles ut kokekar, filtre, våtservietter med desinfeksjonssprit ("swabs"), sterilt vann og askorbinsyre, blant annet for å forebygge bakterielle infeksjoner ved injeksjon.

Kommunene skal i tillegg til brukerutstyr tilby informasjon om smitteforebyggende tiltak, muligheter for vaksinasjon, diagnostikk og behandling. Alle landets kommuner skal tilby diagnostikk for hiv og hepatitt B og C. Injisierende stoffmisbrukere skal tilbys gratis vaksine med hepatitt B dersom de ikke er smittet. Alle personer smittet med hepatitt C og hiv-infeksjon skal tilbys henvisning til behandling.

Flere kommuner deler også ut, sammen med brukerutstyr, nasal nalokson for å forebygge overdosedødsfall. I regi av Nasjonal overdosestrategi, utplasseres for tiden gradvis nalokson i de av landets kommuner som har overdoseutfordringer. Kommunene blir tilskrevet om slikt tilbud.

Kommunene kan velge å organisere utdelingen av brukerutstyr på ulike måter. I mange byer er det etablert egne lavterskel helsetiltak (sprøytebuss, feltpleie, varmestuer osv). Mindre kommuner har organisert utdeling gjennom utekontakt, apotek, legekontorer osv. Noen kommuner har avtale med frivillige organisasjoner om utdeling av brukerutstyr. Interkommunale ordninger er også mulig så lenge tilbudet er praktisk enkelt tilgjengelig for brukerne.

Helsedirektoratet viser til smittevernloven § 6-1 andre og tredje ledd om rett til smittevernhjelp:

"Den som det etter en faglig vurdering er grunn til å anta er i fare for å bli smittet med en allmennfarlig smittsom sykdom har rett til nødvendig smittevernhjelp i form av vaksinasjon, informasjon og annen nødvendig forebyggende hjelp. En smittet person med en allmennfarlig smittsom sykdom har rett til medisinsk vurdering og utredning (diagnostikk), behandling, pleie og annen nødvendig smittevernhjelp. Smittevernhjelp som nevnt i dette leddet kan ikke nektes med den begrunnelse at det ikke er dekning for utgiftene på vedtatte budsjetter.

Den som søker smittevernhjelp kan påklage avgjørelsen til fylkesmannen i fylket hvor han/hun mener feil er begått. Slik klagerett har også pårørende."

Helsedirektoratet anser smittevernhjelp som nevnt over ikke kan nektes på grunn av manglende dekning på vedtatte budsjetter. Direktoratet har bedt fylkesmennene om å følge med på om utdeling av nødvendig brukerutstyr er en del av planen for kommunens helse- og omsorgstjeneste, jf. smittevernloven § 7-1 tredje ledd og at det er etablert tiltak som gjør brukerutstyr enkelt og gratis tilgjengelig.

Vennlig hilsen

Johan Georg Røstad Torgersen e.f.
Direktør

Per Magne Mikaelson
Avdelingsdirektør

Her kommer godkjenningsteksten [når dokumentet er godkjent, og blir ekspedert](#)

Kopi:

FOLKEHELSEINSTITUTTET
Helse- og omsorgsdepartementet
HIVNORGE
Kommunal- og moderniseringsdepartementet
KS
PROLAR NETT - NASJONALT FORBUND FOR
FOLK I LAR
STATENS HELSETILSYN

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder		Postboks 788 Stoa	4809 ARENDAL
Fylkesmannen i Finnmark		Statens hus	9815 VADSØ
Fylkesmannen i Hedmark		Postboks 4034	2306 HAMAR
Fylkesmannen i Hordaland		Postboks 7310	5020 BERGEN
FYLKESMANNEN I MØRE OG ROMSDAL		Postboks 2520	6404 MOLDE
Fylkesmannen i Nordland		Moloveien 10	8002 BODØ
Fylkesmannen i Oppland		Postboks 987	2626 LILLEHAMMER
FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS		Postboks 8111 Dep.	0032 OSLO
Fylkesmannen i Rogaland		Postboks 59 Sentrum	4001 STAVANGER
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane		Njøsvegen 2	6863 LEIKANGER
Fylkesmannen i Telemark		Postboks 2603	3702 SKIEN
FYLKESMANNEN I TROMS		Postboks 6105	9291 TROMSØ
FYLKESMANNEN I TRØNDELAG		Postboks 2600	7734 STEINKJER
Fylkesmannen i Vestfold		Postboks 2076	3103 TØNSBERG
Fylkesmannen i Østfold		Postboks 325	1502 MOSS